

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 19-11-2020 r.

Adam Bodnar

II.519.549.2020.PS

**Pan
Prof. Tomasz Grodzki
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej**

Wielce Szanowny Panie Marszałku

Uprzejmie informuję, iż z własnej inicjatywy podjąłem działania w sprawie interwencji Policji w stosunku do uczestników protestów przedsiębiorców, które odbywały się w Warszawie w dniach 8 maja 2020 r. podczas likwidacji „miasteczka przedsiębiorców” w okolicach Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, a następnie w rejonie stacji metra „Centrum” i ul. Emilii Plater, 16 i 23 maja 2020 r.

W sprawie tej prowadziłem korespondencję z Komendantem Stołecznym Policji. W kierowanych wystąpieniach prosiłem o przedstawienie informacji dotyczących przebiegu tych interwencji oraz podstaw prawnych i faktycznych podejmowanych przez funkcjonariuszy działań. Jednym z poruszanych przeze mnie wątków były także czynności podjęte przez policjantów wobec senatora RP, Pana Jacka Burego.

Z otrzymanych przeze mnie od Komendanta Stołecznego Policji odpowiedzi wynika, że skala działań Policji była bardzo duża.

W szczególności w odpowiedziach tych wskazano, że w dniu 8 maja 2020 r. w trakcie likwidacji „miasteczka przedsiębiorców” funkcjonariusze Policji wylegitymowali 91 osób, zatrzymali 62 osoby (4 osoby na podstawie art. 244 k.p.k. - jako osoby podejrzane o dokonanie przestępstw z art. 222 § 1 k.k., art. 223 k.k., art. 224 k.k., art. 226 § 1 k.k. oraz 58 osób na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 3 ustawy o Policji), użyli w stosunku do 40 osób środków przymusu bezpośredniego w postaci siły fizycznej i/lub kajdanek, zaś w rejonie

stacji metra „Centrum” i ul. Emilii Plater policjanci wylegitymowali 91 osób, zatrzymali 62 osoby (4 osoby na podstawie art. 244 k.p.k. - jako osoby podejrzane o dokonanie przestępstw z art. 222 § 1 k.k., art. 223 k.k., art. 224 k.k., art. 226 § 1 k.k. oraz 58 osób na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 3 ustawy o Policji), w stosunku do 40 osób użyto środków przymusu bezpośredniego w postaci siły fizycznej i/lub kajdanek.

W dniu 16 maja 2020 r. w rejonie Placu Zamkowego również doszło do zastosowania przez policjantów środków przymusu bezpośredniego w postaci siły fizycznej, kajdanek oraz ręcznych miotaczy pieprzu (łącznie siedem przypadków użycia RMP) oraz jednokrotnie - ręcznego miotacza pieprzu (HOLSTER5 HPE RMA II). Łącznie wylegitymowano 489 osób w związku z popełnieniem wykroczeń z art. 54 k.w. w związku z § 13 ust. 1 pkt 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 maja 2020 roku w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii. Zatrzymano 386 osób, z których 5 - na podstawie art. 244 Kodeksu postępowania karnego - jako osoby podejrzane o dokonanie przestępstw (art. 222 § 1 k.k., art. 226 § 1 k.k. i art. 288 § 1 k.k.) oraz 381 - na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 3 ustawy o Policji. Osoby zatrzymane, z uwagi na ich znaczną liczbę, zostały przetransportowane do różnych jednostek organizacyjnych Policji garnizonu stołecznego, w celu sprawnego przeprowadzenia czynności z ich udziałem.

Z kolei w dniu 23 maja 2020 r. między innymi na Placu Defilad, policjanci ponownie używali środków przymusu bezpośredniego w postaci siły fizycznej i kajdanek wobec uczestników zgromadzenia. Wylegitymowano 347 osób, zatrzymanych zostało 5 osób.

We wszystkich przypadkach powodem podjęcia działań przez Policję było uznanie, że protesty przedsiębiorców jako zgromadzenia publiczne były nielegalne, albowiem zorganizowano je wbrew obostrzeniom wprowadzonymi przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 maja 2020 roku w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii lub rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 maja 2020 roku w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii.

W dniu 3 czerwca 2020 r. Senat RP zapoznał się z informacją Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na temat zatrzymań dokonywanych przez Policję podczas demonstracji w okresie pandemii ze szczególnym uwzględnieniem zatrzymań 16 maja br.,

w tym zatrzymania Pana Senatora Jacka Burego. Przedstawiający tę informację Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, Pan Maciej Wąsik stwierdził między innymi, że w dniu 16 maja 2020 r. w stosunku do 170 osób użyto środków przymusu bezpośredniego. Podkreślił także, że kierownictwo Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji dokonało oceny działań Policji tego dnia oraz mających miejsce tydzień wcześniej i uznało, że działania policji były zgodne z prawem, profesjonalne i adekwatne do sytuacji.

Kontynuując działania w przedmiotowej sprawie uzyskałem od Komendanta Stołecznego Policji informację o sposobie rozpatrzenia przez sąd zażaleń na zatrzymania dokonane przez Policję w trakcie działań, o których mowa powyżej. Jak wynika z tych informacji, Komendant Stołeczny Policji otrzymał z Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia dane dotyczące rozpoznania 79 zażaleń na zatrzymania, dotyczących zdarzeń z dni: 8 maja (4 przypadki), 16 maja (74 przypadki) i 23 maja (1 przypadek). Sąd uwzględnił wszystkie te zażalenia, uznając zatrzymania za niezasadne. W części przypadków Sąd uznał zatrzymania także za nielegalne lub nieprawidłowe. W odniesieniu do jednego przypadku, w piśmie dotyczącym zdarzeń z 16 maja 2020 r., Komendant Stołeczny Policji poinformował mnie, że Sąd rozpatrując zażalenie na zatrzymanie Pana Pawła Tanajno uznał je za legalne, zasadne i prawidłowe.

W tym miejscu wskazać należy, że sprawowana przez sąd kontrola zasadności zatrzymania polega na ocenie celowości dokonania tej czynności, przy uwzględnieniu okoliczności faktycznych konkretnej sprawy, a także przestrzegania zasady proporcjonalności. Niezależnie zatem, czy zatrzymanie następuje na podstawie art. 244 Kodeksu postępowania karnego (tzw. zatrzymanie procesowe), czy art. 15 ust. 1 pkt 3 ustawy o Policji (tzw. zatrzymanie prewencyjne) musi mieć ono podstawę faktyczną, a mianowicie zachowanie osoby zatrzymanej, kwalifikujące się co najmniej jako podejrzenie popełnienia czynu zabronionego lub stwarzanie w sposób oczywisty bezpośredniego zagrożenia dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia. Nadto, musi prowadzić do realizacji celu procesowego lub prewencyjnego, a także musi zostać stwierdzone, że za pomocą innych, mniej dolegliwych środków nie da się tych celów zrealizować.

Orzeczenia Sądu, o treści których informację przedstawił mi Komendant Stołeczny Policji, budzą niepokój. Oznaczają bowiem, że podczas działań Policji w dniach 8, 23 a

zwłaszcza 16 maja 2020 r. doszło do naruszeń jednego z fundamentalnych praw obywatelskich, określonego w art. 41 ust. 1 Konstytucji RP – prawa do wolności osobistej, przy czym skala tych naruszeń była zatrważająca. Orzeczenia Sądu rodzą zarazem konsekwencje w postaci prawa osób zatrzymanych do skutecznego domagania się odszkodowania i zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie. Odszkodowania te obciążą budżet Państwa – *eo ipso* wszystkich podatników.

Moje zaniepokojenie jest tym większe, że do podobnej sytuacji, gdzie jednak skala naruszeń była znacząco mniejsza, doszło w dniu 11 listopada 2017 r., kiedy przy ul. Smolnej w Warszawie Policja zatrzymała 43 osoby. W przeważającej większości przypadków zażalenia złożone przez te osoby zostały uwzględnione przez Sąd, zaś zatrzymania uznane za niezasadne i nieprawidłowe. W sprawie tej skierowałem wystąpienie do Komendanta Głównego Policji prosząc o podjęcie działań, mających na celu ustalenie osób odpowiedzialnych za opisany stan rzeczy i wyciągnięcia wobec nich konsekwencji, wynikających z ustawy o Policji. W odpowiedzi Komendant Główny Policji poinformował mnie, że w wyniku prowadzonych czynności wyjaśniających nie zebrano podstaw do wdrożenia procedury dyscyplinarnej, nie stwierdzając, aby policjanci swoim zachowaniem mogli naruszyć dyscyplinę służbową lub nie przestrzegać zasad etyki zawodowej. Jediną podjętą czynnością, mającą zapobiegać tego rodzaju naruszeniom było wydanie przez Komendanta Rejonowego Policji Warszawa I polecenia omówienia treści uzasadnień postanowień wydanych przez Sąd z całym stanem osobowym, podczas prowadzonych szkoleń oraz odpraw służbowych.

Opisane powyżej okoliczności świadczą, w mojej ocenie, o występowaniu w Policji – a przynajmniej w Garnizonie Stołecznym - problemu polegającego na bezzasadnym stosowaniu przez policjantów środków przymusu, jakim jest zatrzymanie, a przez to naruszanie w istotnym zakresie praw i wolności obywatelskich.

W uchwale Senatu z dnia 4 czerwca 2020 r. wzywającej do przestrzegania zasady równości wobec prawa Senat zwracał uwagę, że Policja z całą surowością, a nawet brutalnością, potraktowała demonstracje organizowane w ramach tzw. „strajku przedsiębiorców”.

Nawiązując do treści tej uchwały, poddaję uprzejmie pod rozwagę Pana Marszałka zwołanie posiedzenia odpowiedniej komisji senackiej w celu przeanalizowania oceny działań Policji z perspektywy kształtującego się w tym zakresie orzecznictwa sądowego.

Łączę wyrazy szacunku

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/